

*Hela Sverige
ska leva!*

Västmanlands Länsbygderåd

U-Svängen

Nr 3/2015 • Oktober

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland

Upplaga 250 ex

ÅVESTBO BYALAG FIRADE 30 ÅR

ÅRETS SALA-AMBASSADÖR... SID 3
FINNS DET NÅGON FRAMTID FÖR SMÅORTERNA?... SID 4
ÄR LANTHANDELN I FARA?... SID 5
ETT ÅR EFTER STORA SKOGBRANDEN... SID 6
ÅVESTBO BYALAG 30 ÅR... SID 7

KALENDARIUM

November–december

Här kan alla våra föreningar annonsera sina aktiviteter.

Sänd uppgifter till:

virsoinge@telia.com

NOVEMBER

- 21** Julmarknad, Åvestbogården, Fagersta, kl 11–16
- 29** Julmarknad, Hembygdsgården, Fagersta, kl 12–17
- 30** Ljusfest på Skantzen, Hallstahammar, kl 17–19

DECEMBER

- 5-6** Gammaldags julmarknad på Skantzen, Hallstahammar
- 13** Julmarknad på Stallbacken, Virsbo

Hela Sverige ska leva/Västmanland

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbygderåd" för att se Västmanland.

Ordföranden har ordet

Efter en sommar med både sol och regn så är vi nu i full färd med höstens verksamhet.

Vi har redan haft en planeringskonferens där vi la grunden. En höst som vi startar med ett möte i Harakers Bygdgård där vi får möjlighet att lyssna till traktens ungdomar och hur dom startade sin verksamhet. Dit bjuder vi också in kommunens representanter för att visa på hur ungdomarna arbetar i den föreningen. Mer information kommer i U-svängen senare.

Arbetet som vi påbörjat med att lägga upp strategi för att besöka våra medlemsföreningar tar sedan vid och vi ska försöka

hinna träffa alla föreningar under hösten 2015 och 2016. Vi delar in Västmanland i områden och utser en mötesplats där vi kan samordna och bjuda in fler föreningar. Det ska bli så roligt att träffa er alla.

Mycket svamp och bär har det funnits och finns fortfarande att plocka. Så passa på att njuta av en härlig höst och med mycket verksamhet i era föreningar.

Varma hösthälsningar

*Helen Fablin
Ordförande*

En Byalagsförsäkring som är bra

Alla byalag och utvecklingsgrupper som är medlemmar i Länsbygderådet har nu möjlighet att få en bra föreningsförsäkring. Det är vår riksorganisation Hela Sverige ska leva som tecknat en sådan försäkring med Folksam. Villkoret för att försäkringen skall gälla ditt byalag är att ni anmäler er förening till Hela Sverige ska levas medlemsregister. Medlemskapet är gratis och det är också försäkringspremien.

En komplett grundförsäkring

Försäkringen omfattar olycksfall för både medlemmar och gäster vid alla föreningens evenemang. Dessutom ingår rättsskydd, ansvar och egendomsförsäkring. Man behöver inte anmäla innan

man startar sin aktivitet men se till att ni finns med i Hela Sverige skall levas medlemsregister innan ni startar.

Läs mer om försäkringsvillkoren

Förmånerna i villkoren är många och lite för långa för att vi skall ange dem här. Gå in på Hela Sveriges hemsida så kan du läsa dem i sin helhet. Du hittar Byalagsförsäkringen under hemsidans rubrik VAD GÖR VI. Längst upp till vänster under den rubriken hittar du Bygdeförsäkring. Det är ju dumt att inte anmäla sig till en försäkring som är helt gratis. Anmäl dig i dag, i morgon kan det vara för sent.

Inge Larsson

RANSTA NÄSTA BYGDEGÅRDSFÖRENING

"Årets Sala ambassadör"

I Sala kommun utses varje år "Årets Sala-ambassadör".

Det är Sala kommun som delar ut priset efter en omröstning bland allmänheten.

I år delade Ransta Nästa Bygdegårdsförening priset med Avlidna Salakonstnärers Sällskap. Förutom äran och den hedervärda titeln får ambassadörerna var sin silvertacka och ett vackert diplom. Priset delades ut i samband med Händels fyrverkerikoncert i stadsparken i Sala.

Motiveringen till bygdegårdsföreningens pris var: "För att föreningen genom stort ideellt engagemang utvecklat Ransta stationshus till en mötesplats för hela Ranstabygden. Med utgångspunkt från stationshuset är föreningen drivande i

utveckling av kultur och friluftsliv i Ransta. Ransta Nästa Bygdegårdsförening startade 2010. Man var då 103 medlemmar i dag har förening vuxit och har hela 261 medlemmar. I den sammanfattning över aktiviteter som föreningen inlämnat framgår att man varit väldigt aktiva och med lyckat resultat genomfört mängder av olika projekt."

När U-svängen talade med en av eldsjälarna i föreningen, Anders Westin, så påpekade han att föreningens verksamhet i första hand självfallet var till för

Ranstabygden men att det också handlade om att påvisa betydelsen av ideella insatser och att föreningsdrivna samlingslokaler är viktiga i samhällsbygget. Vi hoppas kunna inspirera andra föreningar att aktivt delta i samhällsutvecklingen och synliggöra allt bra som ideella sektorn står för och bidrar med säger Anders.

Vi i U-svängen sällar oss till gratulanterna och önskar Ransta Nästa en lika svennig framtid som den som lett till ambassadörsutmärkelsen.

Inge Larsson

Länsbygderådets PLANERINGSMÖTE

Styrelsen för Länsbygderådet i Västmanland hade i slutet av augusti sitt ordinarie planeringsmöte inför den kommande vintersäsongen

Länsbygderådets planeringsmöte.

Det var ett konstruktivt möte med många förslag. Man konstaterade också att det inte gick att göra allting på en gång. Till slut blev det tre frågor som utkristalliserade sig som mycket viktiga och frågor som Länsbygderådet kommer att satsa på.

Den första frågan var ungdomar på landsbygden. Hur får man dem att bli mera intresserade av landsbygdsfrågorna. Vi börjar med att inbjuda alla länets kom-

munala turist- och fritidstjänstemän till en öppen diskussionsträff.

Den andra prioriterade frågan var integration. På en ort i vårt län planerar man för en mjukstart i den frågan. Ett spännande initiativ som vi kommer att följa upp och presentera efter hand som man kommer igång. Mer om integration kan man läsa i en artikel i nästa nummer av U-Svängen.

Den tredje frågan var, hur vi närmar oss länets lokala utvecklingsgrupper? Vi famlar fortfarande i den frågan men idéer finns. Utnämning av 2015 års lokala utvecklingsgrupp i Västmanland och gemensamma viktiga möten och konferenser är en del i vår strävan att knyta ihop länets alla goda resurser för en positiv landsbygdsutveckling.

Den tanken dök upp i mitt huvud då jag läste en artikel där Lina Bjerke och Charlotta Mellander, doktor resp. professor i nationalekonomi, uttalade sig om den svenska landsbygdens framtid.

Finns det någon framtid för de västmanländska småorterna?

Urbaniseringen är ett globalt problem

Landsbygden avfolkas i så gott som hela världen. Orsakerna varierar men huvudproblemet kvarstår. Det är mest ungdomarna som lämnar landsbygden och flyttar in till städerna. I de så kallade U-länderna beror det på att det endast är i städerna som det finns arbete.

Hos oss i Sverige känns det mera som att det är en livsstilsfråga. Ungdomarna flyttar för att det är "häftigare" att bo i staden där det finns mycket mera av nöjesliv, möjligheter att studera och mycket mera att välja bland.

Småorterna fortsätter att avfolkas

Tidigare trodde man att det var bra att ungdomarna flyttade ut några år och studerade och fick andra intryck och sedan flyttade tillbaka och berikade landsbygden med sina erfarenheter. Ny forskning visar att så är inte fallet. Ungdomar som

lämnar landsbygden flyttar endast i några mycket få undantag tillbaka till sina forna hemorter.

I Västmanland är det förmodligen de tätortsnära samhällena som i framtiden lyckas klara sig utan befolkningsminskning. Andra samhällen som ligger lite längre från större städer får det antagligen svårare. Många av dessa små orter är även bruksorter som ofta är beroende av en stor arbetsgivare. Under den senaste tiden har vi sett flera exempel på varsel och uppsägningar som drabbat bruksorterna hårt.

Trenden kan vändas

Finns det då inget hopp för landsbygden. Jo då – visst finns det fortfarande möjligheter. Forskaren Josefine Syssner säger i sin rapport att de befolkningsminskande kommunerna måste hitta någonting annat att satsa på än att bara jaga inflyttning. För att bryta den negativa utvecklingen

behövs mer av kommunalt samarbete mellan kommunerna, nya organisationsformer och en ökande medborgarmedverkan anser forskaren.

Det är här vi alla som värnar om den västmanländska landsbygden kommer in. Vågar politiken släppa in oss och se oss som den resurs i samhällsbygget som vi faktiskt är, eller har förutsättning att bli?

U-svängen vill gärna förmedla goda exempel och sinnrika framtidstankar i den här frågan.

Ring mig på 070-665 4543 eller mejla på virsboinge@telia.com och berätta hur ni gör eller hur du tänker.

Tillsammans kan vi göra skillnad.

Inge Larsson

ÄR LANT-HANDELN I FARA?

I en ny utredning om dagligvarubutikers situation i utsatta glesbygdsområden har av regeringen tillsatta utredaren Catharina Håkansson Boman kommit fram till att stöd till lanthandeln är viktig.

Utredaren slår fast att lanthandeln har en stor betydelse i glesbygden där den ofta även fungerar som en serviceplats för post, apotek, bank och andra tjänster. Försvinner butiken försvinner också servicen och ortens naturliga samlingsplats. Alltför många lanthandlare har redan slagit igen och många lever med en alltmer krympande lönsamhet. Något måste göras för att inte ytterligare utarma landsbygdens service och livsnerv.

Utredningen pekar då på två typer av stöd. Det ena föreslås utgå till lanthandlare som har ett stort utbud av dagligvaror och det andra till mindre butiker som också tillhandahåller annan viktig service.

Regeringen föreslås satsa 35 miljoner kronor per år ur statskassan till mellan 160–200 butiker i särskilt utsatta glesbygder som har långt eller mycket långt till tätorter. Det maximala stödet till enskild butik föreslås bli 300 000 kronor per år till de större butikerna med en nettoomsättning på 2–11 miljoner och som har öppet minst 40 timmar i veckan och som har minst 15 km till närmaste butik.

Det andra stödet på 100 000 kronor föreslås ges till små glesbyggsbutiker med maximalt 2 miljoner i nettoomsättning. Kravet på dessa butiker är att de har öppet minst 20 timmar i veckan.

Andra serviceaktörer

I utredningen pekar utredaren på att det finns andra lokala aktörer än lanthandeln som framgångsrikt svarar för samhällsservice i glesbygden. För dessa aktörer föreslås inga stöd i utredningen. Men utredningen föreslår att Tillväxtverket, inom ramen för Landsbygdsprogrammet, bör medverka till stöd för och i glesbygdskommuner där man vill genomföra lokala servicelösningar.

HSSLs remissvar

Hela Sverige ska leva har nyligen sänt in sitt remissvar på utredningen. I svaret pekar man bl a på att service på landsbygd är ett mer komplext problem än vad utredningen kommit fram till. Detta innebär att man borde ta ett mer övergripande grepp om frågan.

På landsbygden finns förutom lanthandeln flera olika servicepunkter drivna av ideella organisationer och kooperativ. Även dessa borde omfattas av stödet anser HSSL som också påpekar att namnet borde ändras från stöd till ersättning för tillhandahållande av service.

HSSL anser också att regeringen måste tillskjuta nya pengar även till andra än lanthandeln och inte som utredningen föreslår att ta pengar ur befintligt Landsbygdsprogram där konkurrensen om dessa pengar redan nu är jättestor.

U-svängen tog en liten söndagstur och hittade tre lanthandlar i olika utvecklingsskeden

I Västerfärnebo var lanthandeln tyvärr nedlagd efter det att flera upplivningsförsök med omstarter misslyckats. Fönstren var igensatta med skivor men skyltarna utanför butiken satt kvar. Kanske blir det något nytt försök till omstart någon gång i framtiden?

OBS! Två dagar efter det att vi besökt och fotograferat butiken fick vi det glädjande beskedet att en nystart är på gång i början på oktober. Vi gläds med folket i Västerfärnebo.

I Ängelsberg har den gamla brukshandeln fått nytt liv. Inte som livsmedelsaffär utan som galleri och antikhandel som även inrymmer ett besökscentrum för de turister som besöker ortens alla kända sevärdheter.

I Virsbo driver Bo Hartin en välsorterad ICA Nära butik. I orten bor drygt 1 500 invånare. Butiken är ortens naturliga servicepunkt. Förutom affär är butiken ombud för Apoteket, Systemet, Posten, ICA Banken, ATG och Svenska spel. När det kommunala Fokuskontoret i Virsbo lades ner flyttades delar av den servicen in på ICA. Här finns nu fluorrenat vatten för små barn, en dator och en kopiator för allmänheten, utdelning av soppsåsar och i begränsad omfattning turistinformation. Som en lanthandel med servicefunktion är butiken mönstergill.

DEN STORA SKOGBRANDEN ETT ÅR EFTER

Unga på landsbygden

Under det namnet har flera ungdomsorganisationer gått samman och bildat ett projekt med ambitionen att öka förutsättningarna och intresset bland unga för att kunna stanna kvar och organisera sig på landsbygden.

Huvudman för projektet är Hela Sverige ska leva och det är i deras lokaler i Gamla stan i Stockholm som projektet har sin hemvist. Vi har varit i kontakt med Isak Bergström som är en av ungdomarna som arbetar i projektet. Av honom har vi också fått ett löfte om råd och hjälp med den ungdomssatsning som vi har för avsikt att sjösätta under hösten.

Vi vill rekommendera er att titta in på projektets hemsida:

www.ungapålandsbygden.se

Där finns många kloka ord och tänkvärda sanningar.

Även om det fortfarande finns många som lider både ekonomiskt och själsligt av sina traumatiska upplevelser i samband med branden, så börjar livet nu för gemene man i området så sakteliga återgå till det normala.

Utställningar

Under sommaren som gått har flera utställningar genomförts. Först ut var Virsbo Konsthall som under juni hade en jättestor utställning som täckte hela den stora konsthallen. Där fanns pressens bilder, naturfotograf Peter Engmans bilder och foton tagna av privata amatörfotografer. Konstnärsgruppen Virsbokonstnärerna ställde ut brandinspirerad konst, skolelever deltog med berättelser och teckningar om sina upplevelser i samband med branden och keramiker Anna Eilert ställde ut rakubränt keramik. Under utställningstiden hölls flera föreläsningar som drog fullt hus. Under tre veckor besöktes utställningen av 5 000 personer. Många förfrågningar kom från olika turistorganisationer om att utställningen skulle få bli permanent men det gick tyvärr inte att ordna då andra utställare redan sedan länge var inbokade. Delar av utställningen har sedan visats på olika platser i länet.

Besökscentrum

I Ramnäs har det ställts i ordning ett besökscentrum i Ramnäs Hotell & Konferens lokaler. Där har man en utställning som heter Elden och skogen. Den utställningen inriktar sig inte i första hand på branden för ett år sedan utan mer på hur skogsbränder påverkar naturen och hur naturen återkommer till sådana områden med alltifrån den första ormbunken

till att området är färdig-beskogad. Självfallet har man också fokus på brandfältet efter den stora skogsbranden för ett år sedan. Utställningen kommer att vara levande och ändras i takt med att nya rön och upptäckter görs ute i brandfältet. Besökscentrumet var öppet för allmänheten under tiden 1/8–15/10. Nu öppnas det endast för grupper som kan boka besök på tel 0220-380 90.

Brandturism

I Västerfärnebo har Svartådalens bygdeutveckling startat verksamhet för brandturism. Man har under sommaren arrangerat guidade bussturer i brandfältet. En av anledningarna till detta är att man vill få bort den oorganiserade brandturismen som upplevs som mycket irriterande av dem som bor i brandområdet. För sina insatser inom brandturismen har föreningen nominerats som Västmanlands kandidat till Stora Turismpriset i landet.

Naturintresserade och forskare kommer säkert att ha ett stort intresse många decennier framöver för det naturreservat som kommer att innefatta en stor del av brandfältet. Här blir det en unik möjlighet att studera hur naturen återerövrar av brandödelagd mark.

ÅVESTBO BYALAG FIRADE 30 ÅR

Foto: Tommy Stahre

Byalaget bildades för 30 år sedan och 23 maj passade vi på att fira. Under hela dagen höll vi öppet hus i Bystugan samt grillade korv och serverade kaffe med dopp. Ett bildspel rullade, fotografier och övrig information fanns till beskådan.

Dagen började med "Fångarna på Åvestbogården". De anmälda lagen tävlade mot varandra precis som i TV-programmet "Fångarna på Fortet". Efter instruktion fick lagen med lagledare ge sig ut på banan som bestod av ett flertal stationer med olika moment som deltagarna skulle utföra. Det var allt ifrån stockdragning, stapla dricksbackar så högt man kunde genom att samtidigt klättra upp på dem, backa med traktor och skjuta med slangbellsa m m. Vi hade

också vår egen Fader Farah som ställde kluriga och underfundiga gåtor till deltagarna. Alla var överens om att det måste bli en uppföljning nästa år.

På kvällen bjöds vi på en god middag och som på alla födelsedagskalas blev det också kaffe och tårter.

Som avslutning på dagen antrade Rönnas Pack scenen och underhöll med musik, spex och historier. Ett härligt band som gästade oss för fjärde gången.

Ledorden för Åvestbo Byalag är gemenskap och vikänsla. Det ska genomsyra allt det vi gör.

Helen Fablin, ordf. i Åvestbo Byalag

Nominera nu till ÅRETS LOKALA UTVECKLINGSGRUPP i Västmanland

Länsbygderådet instiftade förra året ett pris för den framgångsrikaste lokala utvecklingsgruppen i Västmanland. Då var det Himmata-Bro Bygderåd som fick motta priset. Summan är hela 10 000 kronor som kommer att delas ut vid en festlighet under vårvintern 2016.

Styrelsen i Länsbygderådet är jury och beslutet som fattas av juryn kan inte överklagas.

Ansökningsförfarandet är enkelt. Man berättar med egna ord vad förening gjort. Extra intressant är naturligtvis vad som utträttats senaste åren. Tveka inte att söka även om ni legat lite lågt just i år. Juryn väger samman flera saker när man utser årets vinnare.

Senaste ansökningsdag är 15 januari 2016.

Ansökningarna tas emot av vår sekreterare :

Regina Da Ré

E-post: gina-julla@live.se

eller vanligt brev på adressen:

Diktäppegvägen 3,

734 36 Hallstahammar

Eftersom det finns mängder av föreningar som utträttat mycket så ser styrelsen fram emot mängder av ansökningar. Välkommen att nominera din eller någon annan förening som du tycker är förtjänt av utmärkelsen "Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanland".

NATURRUTAN

Den här gången tänkte jag presentera tofsmesen. Trots att den är Västmanlands landskapsfågel tror jag att den är ganska okänd för många. Jag var själv med och var initiativtagare till att den blev vår landskapsfågel och därför ligger den mig lite extra varmt om hjärtat.

TOFSMES

Tofsmesen är en av våra minsta mesar. Bara drygt decimetern lång inklusive stjärt och näbb. Tofsmesen är ett litet tuft charmtröll som stannar i

våra mörka granskogar året runt. Karaktärstecknet är den vackra och tydliga tofsen på huvudet som är vackert tvärbandad i svart och vitt. Huvudet är också det vackert tecknat i samma färger. Ryggen är brun och magen är smutsgrå.

Letar du på vintern upp en glänta i granskogen och hänger ut lite frön, talgbollar och ett paket margarin så är chansen stor att du kommer att möta tofsmesen och höra hans rullande irriterade frrr, frrr när du besöker platsen för att njuta av barrskogens fåglar på nära håll.

Börja gärna mata fåglarna på hösten. Det brukar ta lite tid innan just tofsmesen hittar dit men den

Foto: Lennart Waara

kommer om du håller ut. När du mött tofsmesen så har du fått en kompis för livet.

Inge Larsson

Länsbygderådets styrelse 2015

Ordförande*Helen Fahlin*

Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-576 49 60
helen.fahlin@helasverige.se

Ann-Marie Karlberg

Barkarövägen 14
736 93 Kungsör
0221-301 22, 072-510 45 25
ann-marie.karlberg@hotmail.com

Kassör*Nils-Gunnar Nilsson*

Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Marlene Carlsson

Solvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
arb. 0222-450 34, 073-770 68 44
marlene.carlsson@skinnskatteberg.se

Sekreterare*Regina Da Ré*

Diktäppevägen 3
734 36 Hallstahammar
073-734 12 94
gina-julla@live.se

Per-Olof Graaf

Lingongatan 12
733 37 Sala
0224-261 70, 070-268 22 92
p.graaf@telia.com

Inge Larsson

Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
0223-344 20, 070-665 45 43
virsboinge@telia.com

Ansvarig utgivare av U-Svängen: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.

Hör av Dig!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening!
Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?
"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila
till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!
Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här ovanför!

Du kan kontakta vem du vill bland
styrelsens medlemmar – adresser
här ovan.
Välkommen att höra av dig!

Postadress:
**Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland**
c/o Regina Da Ré
Diktäppevägen 3
734 36 Hallstahammar